

Genomförande av ekodesigndirektivet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 2007/08:36 om genomförande av ekodesigndirektivet. Regeringen föreslår att en ny lag om ekodesign införs samtidigt som lagen om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar och lagen om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör upphävs. I betänkandet behandlas även de två motioner som har väckts med anledning av propositionen samt en motion från allmänna motionstiden.

Utskottet föreslår att riksdagen ska bifalla propositionen, dock med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet av den nya lagen senareläggs med en månad till den 1 maj 2008 samt att tidpunkten för upphävandet av de ovan nämnda lagarna sätts till utgången av april 2008. Utskottet avstyrker samtliga motioner. Avvikande uppfattningar redovisas i två reservationer (s; mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Motionerna	9
Vissa kompletterande uppgifter	10
Remissinstansernas synpunkter	10
Beträffande ekodesignlagens ikraftträdandetidpunkt	10
Pågående arbete med att ta fram genomförandeåtgärder	10
Angående standbyläge m.m.	11
Om enhetlig klimatmärkning	12
Utskottets ställningstagande	12
Inledning	12
Lag om ekodesign m.m.	12
Krav på uppföljning m.m.	13
Reservationer	15
1. Lag om ekodesign m.m., punkt 1 (mp)	15
2. Krav på uppföljning m.m., punkt 2 (s)	16
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Propositionen	17
Följdmotionerna	17
Motion från allmänna motionstiden hösten 2007	17
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lag om ekodesign m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ekodesign, dock med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 maj 2008,
- b) lag om upphävande av lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar, dock med den ändringen att tidpunkten för upphävandet bestäms till utgången av april 2008,
- c) lag om upphävande av lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör, dock med den ändringen att tidpunkten för upphävandet bestäms till utgången av april 2008.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2007/08:36 och avslår motionerna 2007/08:N7 och 2007/08:N368 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (mp)

2. Krav på uppföljning m.m.

Riksdagen avslår motion 2007/08:N8 yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (s)

Stockholm den 12 februari 2008

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Bertil Kjellberg (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Hans Rothenberg (m), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Maria Plass (m), Berit Högman (s), Mikael Oscarsson (kd), Karin Granbom (fp), Per Bolund (mp), Staffan Anger (m), Börje Vestlund (s), Eva-Lena Jansson (s), Åke Sandström (c) och Krister Hammarbergh (m).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2007/08:36 om genomförande av ekodesigndirektivet,
dels två motioner som har väckts med anledning av propositionen,
dels en motion från den allmänna motionstiden 2007.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I proposition 2007/08:36 föreslås bl.a. en ny lag, benämnd lag om ekodesign. Med denna lag avses EG:s s.k. ekodesigndirektiv (2005/32/EG) bli genomfört i svensk rätt. Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2008. Vidare föreslår regeringen att lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar samt lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör upphävs.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ekodesign, dock med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet senareläggs till den 1 maj 2008. Samtidigt upphävs lagen om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar och lagen om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör. Därutöver avslår riksdagen tre motioner som gäller dels en omformulering av ekodesignlagens syftesparagraf, dels s.k. standbyläge samt dels förslag om åtgärder för införande av en enhetlig klimatmärkning och krav på uppföljning av ekodesignlagens konsekvenser för små och medelstora företag.

Jämför reservationerna 1 (mp) och 2 (s).

Propositionen

Ekodesigndirektivets bakgrund och syfte

Inom EU har hittills tre direktiv antagits i syfte att öka energieffektiviteten vid användning av produkter. Dessa direktiv syftar emellertid inte bara till ökad energieffektivitet utan också, och kanske främst, till att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning på detta område. De tre direktiven, som är inarbetade i svensk lagstiftning, är inriktade på vissa specifika produkter. De olika medlemsstaterna har även infört krav på energieffektivitet och på låg miljöpåverkan gällande en mängd andra produkter. Då dessa krav inte är harmoniserade uppstår handelshinder, vilket hotar den fria rörligheten för dessa varor inom EU.

EU:s s.k. ekodesigndirektiv (2005/32/EG) antogs i juli 2005. Direktivets primära syfte är att harmonisera relevanta bestämmelser på det aktuella området för att upprätta den inre marknaden och få denna att fungera. Ett annat viktigt syfte är att öka energieffektiviteten och att minska miljöpåverkan vid produktion och användning av produkter som förbrukar energi. Direktivet ska dock inte tillämpas på transportmedel för personer eller varor.

Vad är ekodesign?

I ekodesigndirektivets artikel 2 definieras begreppet ekodesign som

integrering av miljöaspekter i produktdesignen i syfte att förbättra den energianvändande produktens miljöprestanda under hela dess livscykel.

Det krav som ligger i begreppet innebär att tillverkaren av en produkt vid den tekniska utformningen av produkten även ska beakta alla faktorer knutna till produkten som kan påverka miljön. Det gäller inte bara påverkan då produkten används utan också då den tillverkas, inklusive användning av råvaror, och då den slutligt ska omhändertas. Syftet med detta krav på tillverkaren är att de nämnda faktorernas negativa miljöpåverkan ska minskas under flera generationer.

Ekodesigndirektivets uppbyggnad

Ekodesigndirektivet är i korthet uppbyggt på följande sätt. Efter angivande av direktivets syfte och tillämpningsområde samt definitioner kommer den grundläggande regeln att berörda produkter får släppas ut på marknaden eller tas i bruk endast om de uppfyller de krav som gäller för produkten och att de är CE-märkta (artikel 5). Vidare föreskrivs att en bedömning ska göras av produktens överensstämmelse med gällande krav innan den släpps ut på marknaden eller tas i bruk. Produkten ska, utöver CE-märkningen, förses med en försäkran om överensstämmelse med dessa krav.

Ekodesigndirektivets konstruktion gör att det kan betraktas som ett s.k. ramdirektiv, dvs. ett direktiv som endast uppställer de grundläggande bestämmelserna. I direktivet nämns därför inga specifika energianvändande produkter som ska omfattas av direktivets bestämmelser. I stället föreskrivs det i direktivets artikel 15 att om en specifik energianvändande produkt uppfyller vissa kriterier ska EU-kommissionen anta genomförandeåtgärder avseende den produkten på ett visst angivet sätt. I dessa genomförandeåtgärder ska krav på ekodesign för produkten ställas upp. Dessa krav kommer att vara betydligt mer omfattande och preciserade än de tämligen allmänt hållna krav som finns i själva ekodesigndirektivet. Det pågående arbetet på EU-nivå med att ta fram genomförandeåtgärder beskrivs närmare nedan under rubriken Vissa kompletterande åtgärder.

När kommissionen har antagit genomförandeåtgärder kommer bestämmelserna avseende dessa åtgärder att införas i svensk rätt genom regeringsförordningar och myndighetsföreskrifter.

En ny lag om ekodesign

Inom Regeringskansliet tillsattes under år 2006 en arbetsgrupp som utredde genomförandet av ekodesigndirektivet i svensk lagstiftning. Gruppen presenterade ett förslag till ramlag i departementspromemorian En lag om ekodesign (Ds 2007:15). Förslaget har remissbehandlats. Även Lagrådet har lämnat synpunkter på förslaget.

Regeringen föreslår att ekodesigndirektivet genomförs i svensk rätt genom en lag om ekodesign (se bilaga 2). Lagen är en ramlag och enligt regeringens förslag ska den gälla fr.o.m. den 1 april 2008. Samtidigt föreslås att lagen (1997:867) om energieffektiviseringskrav för elektriska kylskåp och frysar och lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för

förkopplingsdon till lysrör upphör att gälla den sista mars 2008. Bestämmelserna i de två sistnämnda lagarna samlas i stället i regeringsförordningar och myndighetsföreskrifter.

I propositionen görs även en genomgång av hur var och en av direktivets artiklar ska genomföras i svensk rätt (s. 16–25). Denna genomgång redovisas inte närmare här. Noterbart är dock att medlemsstaterna enligt Ekodesigndirektivets artikel 25 skulle ha satt nödvändiga bestämmelser i kraft före den 11 augusti 2007. Vidare bör det uppmärksammas att det i nämnt avsnitt görs flera felaktiga hänvisningar till paragrafer i förslaget till ekodesignlag. Detta är sannolikt ett resultat av att en av de ursprungliga paragraferna efter Lagrådets granskning delades i två paragrafer. Erforderliga omnumreringar i den löpande propositionstexten tycks dock inte ha gjorts.

Myndighetssamverkan

Då många produkter och aspekter av produkter kommer att kunna omfattas av kommande genomförandeåtgärder blir det aktuellt med samverkan mellan myndigheter i både förarbetet till dessa genomförandeåtgärder och i den efterföljande marknadskontrollen. Det finns därför ett stort behov av samordning mellan berörda myndigheter. Regeringen avser att utse Statens energimyndighet till samordnande myndighet. Samordning föreslås också ske i ett särskilt samverkansråd.

Konsekvensanalys

Ekodesigndirektivet är, som beskrivits ovan, så utformat att inga utökade krav införs förrän s.k. genomförandeåtgärder för särskilda produkter beslutas inom EU. Möjligheten att kvantifiera genomförandetagårdernas konsekvenser är, enligt regeringen, mycket begränsad. Det går exempelvis inte att exakt förutse vilka produkter som kommer att omfattas, eller hur omfattande framtida krav kommer att bli. Regeringen gör därför bara en vid uppskattning och framhåller att djupare konsekvensanalyser får anstå tills det blir aktuellt med antagande av genomförandeåtgärder.

Av den mycket översiktliga konsekvensanalys som redovisas i propositionen refereras här endast det som avser konsekvenser för företag. Skälet till detta är att ekodesigndirektivets konsekvenser för näringslivet tas upp i en av motionerna nedan.

När det gäller konsekvenser för företag, konstaterar regeringen att det är möjligt att mer fullständigt överskåda lagstiftningens konsekvenser först när lagen om ekodesign börjar kompletteras med krav genom myndigheters föreskrifter. Allmänt kan dock sägas att de konkreta följer dessa kommande produktkrav kan få för företagen framför allt är viss ökad administration avseende dokumentation och märkning av varor. Till dessa administrativa kostnader kommer att tillsynsmyndigheten kan begära kostnadsersättning för den provtagning och den undersökning av prov som görs vid

en marknadskontroll. Enligt regeringen kan detta förfarande innebära stora kostnader som främst skulle drabba små och medelstora företag. Mot den bakgrunden och av rättssäkerhetsskäl anser regeringen det vara berättigat att redan i lagen fastslå principerna för när myndigheten kan begära ersättning för sådana kostnader.

Den princip som läggs fast i förslaget till ekodesignlag är att ersättning endast kan begäras i de fall produkten inte visar sig överensstämma med för produkten gällande krav enligt genomförandeåtgärd och föreskrifter under ekodesignlagen från svenska myndigheter. I gällande regler för energieffektiviseringskrav för kylskåp och frysar, samt förkopplingsdon för lysrör, är detta den princip som råder enligt myndigheters föreskrifter.

Därutöver understryker regeringen att det av ekodesigndirektivet framgår att genomförandeåtgärderna inte får medföra att det blir betydande negativa konsekvenser för industrins konkurrenskraft eller en orimlig administrativ börda för tillverkaren. Vid införandet av kommande genomförandeåtgärder i svensk rätt, kommer mer ingående överväganden om regleringarnas effekter på företagens administrativa kostnader att göras.

När det gäller mindre företag ser regeringen en risk i att dessa företag drabbas av en ökad administrativ börda till följd av det aktuella genomförandet av ekodesigndirektivet och kommande produktspecifika krav. Regeringen anger att det inom ramen för olika genomförandeåtgärder kan komma att krävas särskilda åtgärder för att stötta små och medelstora företag. Det kan exempelvis handla om kunskapsstöd och vägledning för att undvika konkurrensnackdelar för dessa företag. Regeringen betonar också vikten av att myndigheter bistår så väl små som större företag med service, information och, i varierande utsträckning, utbildning för att underlätta för företagen att uppfylla de specifika krav som kommer att ställas genom genomförandeåtgärderna.

Förslag om upphävande av två lagar

I ekodesigndirektivets artikel 21 nämns tre tidigare antagna direktiv som handlar om energieffektivitetskrav för värmeapparater som eldas med flytande eller gasförmigt bränsle, elektriska kylskåp och frysar för hushållsbruk, respektive förkopplingsdon till lysrör. Innebörden av artikeln är att de tre direktiven ska anses utgöra s.k. genomförandeåtgärder enligt artikel 15 i ekodesigndirektivet för respektive produkt vad gäller energieffektivitet under användning.

De tre direktiven är redan införda i svensk lagstiftning. Det först nämnda direktivet genomfördes genom lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk med tillhörande förordning och föreskrifter. Dessa författningar är ett omfattande regelverk som reglerar en rad faktorer inom byggnadssektorn utöver värmeapparater. Regeringen föreslår inte några ändringar i dessa regelverk.

De två senare direktiven införlivades genom lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar, lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör samt de förordningar och föreskrifter som är knutna till dessa lagar. Dessa författningar reglerar uteslutande kylskåp och frysar respektive förkopplingsdon till lysrör vad gäller energieffektivitet under användning. Regeringen föreslår att de båda lagarna upphävs och att all reglering samlas i förordningar och myndighetsföreskrifter med anledning av den nya lagen.

Motionerna

Införlivandet av EU:s direktiv om ekodesign i svensk lagstiftning är mycket positivt, anförs det i motion 2007/08:N8 (s). Genomförandet underlättar bl.a. för konsumenterna att välja bort produkter med hög energiförbrukning och att göra klimatsmarta val. För att ytterligare underlätta konsumenternas val föreslår motionärerna att regeringen i samråd med berörda branscher tar fram en enhetlig klimatmärkning som gör det lättare för konsumenter och företag att minska sin klimatpåverkan.

Vidare betonar motionärerna vikten av att regeringen följer hur den nya lagstiftningen påverkar små företags konkurrenskraft. Av särskild vikt är att regeringen klargör vad kostnaderna för provtagning och undersökning av prov kommer att innebära för de mindre företagen. Motionärerna påpekar också att tillsynen av lagen måste bli tillräckligt kraftfull för att osund konkurrens ska kunna undvikas.

I motion 2007/08:N368 (s) påpekas att det är många maskiner i hem och på arbetsplatser som står i vänteläge (standby) när de inte används. De sammanlagda energiförlusterna från vänteläget och från strömadaptrar motsvarar 2 % av Sveriges totala elförbrukning. För att minska energianvändningen bör brukarna upplysas om vilken energibesparing det innebär att stänga av sina apparater i stället för att låta dem stå i vänteläge.

Det bör, enligt motionärerna, även gå att ställa krav på tillverkarna att utveckla system som gör det enkelt att slå ifrån vänteläget. Vidare anser de att ökad information och bättre system kan eliminera väntelägets helt onödiga miljöpåverkan.

För att utsläppsmålen för växthusgaser i gemenskapen ska uppnås, måste energieffektiviteten öka, konstateras det i motion 2007/08:N7 (v) med hänvisning till vad som sägs i ekodesigndirektivet. Motionärerna påpekar att det i propositionen emellertid endast talas om effektiv energianvändning och låg miljöpåverkan. De vill därför se en högre miljöskyddsnivå i ekodesignlagen i enlighet med Naturvårdsverkets förslag i myndighetens yttrande över den departementspromemoria som låg till grund för regeringens förslag. Motionärerna anser att det finns starka motiv för en högre ambition i ramlagen, inte minst då EU:s direktiv betonar behovet av en ständig minimering och förbättring.

Vissa kompletterande uppgifter

Remissinstansernas synpunkter

Majoriteten av remissinstanserna är positiva till att genomföra ekodesigndirektivet genom en ramlag för ekodesign. I Näringsdepartementets remissammanställning görs iakttagelsen att många remissinstanser har kommenterat arbetet med, och konsekvenserna av, kommande genomförandeåtgärder både vad gäller företagens förutsättningar och myndigheternas agerande.

Då Naturvårdsverket refereras i en av motionerna ovan, kan det nämnas att verket i sitt remissvar ansåg att förslaget till lag om ekodesign, utöver energi, bör ge större utrymme för fler miljöaspekter för att fullt ut motsvara det ramverk som krävs för genomförandet.

Beträffande ekodesignlagens ikraftträdandetidpunkt

Regeringen föreslår, som tidigare nämnts, att ekodesignlagen ska träda i kraft den 1 april 2008. Enligt tidigare påpekande från konstitutionsutskottet bör tiden mellan en lags kungörande och dess ikraftträdande vara minst fyra veckor. Regeringen kommer inte att kunna expediera erforderliga beslut i det nu aktuella ärendet före den 1 mars 2008. Ikraftträdandetidpunkten bör därför ändras till den 1 maj 2008. Som en direkt följd av att ikraftträdandet förskjuts en månad, måste även upphävandetidpunkten för de två befintliga lagarna ändras till utgången av april 2008.

Pågående arbete med att ta fram genomförandeåtgärder

Som redovisats i det föregående ska kommissionen ta fram de ekodesignkrav som ska ställas på varje specifik produkt (s.k. genomförandeåtgärder). Varje medlemsland deltar tillsammans med berörda intressegrupper i ett konsultativt forum där produktkravens utformning diskuteras.

Energimyndigheten representerar Sverige i arbetet med att utforma förslag till genomförandeåtgärder och samordnar synpunkter från flera myndigheter, framför allt från Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket. Energimyndigheten tar också in synpunkter från branschorganisationer, industriföretag och importörer.

Under åren 2007 och 2008 planerar kommissionen att behandla följande 19 produktkategorier.

1. Gatubelysning
2. Standby- och off-mode-förluster för energianvändande produkter
3. Batteriladdare
4. Persondatorer och dataskärmar
5. TV-apparater
6. Kontorsbelysning
7. Kylar och frysar för hushållsbruk
8. Disk- och tvättmaskiner för hushållsbruk

9. Pannor (gas/olja/el)
10. Varmvattenberedare (gas/olja/el)
11. Utrustning för bildbehandling: kopiatorer, faxar, skrivare, skannrar, m.fl.
12. Kommersiella kylar och frysar
13. Luftkonditionering för hushåll
14. Elmotorer 1–150 kW
15. Hushållsbelysning
16. Fastbränslepannor
17. Torktumlare
18. Dammsugare
19. Digital-tv-boxar

Ursprungligen var kommissionens plan att förslagen för de åtta första produktkategorierna skulle behandlas under år 2007. Den första produktstudien, om gatubelysning, behandlades på försommaren 2007. Studien om elförbrukning i standby- och frånläge (off-mode) presenterades av kommissionen i oktober 2007. I slutet av år 2007 har även förslag angående kontorsbelysning (produktkategori 6) lämnats ut för synpunkter. Förslag angående övriga produktkategorier väntas under år 2008.

När medlemsländerna har lämnat synpunkter på förslagen sammanställer kommissionen ett förslag till direktiv eller förordning som slutligen beslutas genom ett s.k. kommittéförfarande. Enligt uppgift från Energimyndigheten har ännu inga kommittéer tillsatts för ändamålet, och de första besluten om genomförandeåtgärder kan därför väntas tidigast om ett år. Beslutade direktiv ska därefter föras in i svensk rätt i form av förordningar och myndighetsföreskrifter.

Angående standbyläge m.m.

Beträffande det som anförs i motion 2007/08:N368 (s) om information om standbylägets negativa miljöpåverkan kan noteras att ekodesigndirektivets artikel 14 gäller information till konsumenter. I den föreslagna 10 § i ekodesignlagen genomförs direktivets bestämmelse genom att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om att en tillverkare av en energianvändande produkt eller del eller dennes representant ska, på det sätt som denne anser lämpligt, se till att konsumenter får a) den information som är nödvändig för att kunna använda produkten eller delen energieffektivt och med låg miljöpåverkan, och b) information om dels alla miljöaspekter som är knutna till produkten eller delen under dess livscykel, dels fördelarna med ekodesign, om så krävs i den relevanta genomförandeåtgärden.

Som nämnts ovan har en första förberedande studie presenterats av kommissionen kring genomförandeåtgärder beträffande standby- och frånlägesförbrukning för energianvändande produkter. I förslaget, som alltså kommer

att slutbearbetas genom ett kommittéförfarande, diskuteras bl.a. begränsningar av den maximala effekten för elektriska produkter som står i standby- eller frånläge.

Här kan också nämnas att Energimyndigheten, Boverket, Konsumentverket och Naturvårdsverket för närvarande driver kampanjen Bli energismart! Tillsammans med bl.a. kommunala energirådgivare besöker myndigheterna mässor och evenemang runtom i landet och ger råd om åtgärder som minskar energibehoven. Inom ramen för kampanjen har myndigheterna bl.a. tagit fram foldern ”Har du stängt av på riktigt?” där man kan läsa mer om standbyläge och vad man som elkonsument kan göra för att minska denna elanvändning.

Om enhetlig klimatmärkning

I motion 2007/08:N8 (s) föreslås, som nämnts, att regeringen ska agera för att det införs en enhetlig klimatmärkning. Motionsyrkanden med denna innebörd har behandlats av riksdagen tidigare under innevarande riksmöte (se bet. 2007/08:MJU1). Miljö- och jordbruksutskottet delade vid detta tillfälle uppfattningen i några motioner om att det vore värdefullt för enskilda konsumenter med en klimatmärkning och konstaterade att även regeringen har uttalat sådana önskemål. Miljö- och jordbruksutskottet ställde sig dock bakom regeringens uppfattning att klimatmärkningen ska vara frivillig och tas fram av marknadens aktörer och föreslog därför att riksdagen skulle avslå de då aktuella motionerna, vilken den också gjorde. I två reservationer (s respektive mp) argumenterades för att staten ska agera för tillkomsten av en enhetlig klimatmärkning.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet behandlar först förslagen i propositionen samt motion 2007/08:N7 (v) som gäller en omformulering av ekodesignlagens syftesparagraf och motion 2007/08:N368 (s) om standbyläge. I avsnittet därefter behandlas den återstående motionen 2007/08:N8 (s) som innefattar åtgärder för införande av en enhetlig klimatmärkning respektive krav på uppföljning av ekodesignlagens konsekvenser för små och medelstora företag.

Lag om ekodesign m.m.

Ökad energieffektivisering är en mycket betydelsefull faktor i omställningen av energisystemet. Samtidigt är det olyckligt om nationella krav på vissa produkters energiförbrukning dels förhindrar utvecklingen av en väl fungerande inre marknad, dels motverkar gemensamma ansträngningar att öka produkters energieffektivitet. Utskottet ser således positivt på ekodesigndirektivets grundläggande syften och har inget att invända mot det sätt

på vilket regeringen föreslår att direktivet ska inarbetas i svensk rätt, dvs. i form av en särskild ekodesignlag. Det är emellertid utskottets bedömning att den av regeringen föreslagna ikraftträdandetidpunkten måste senareläggas till den 1 maj 2008 för att erforderliga beslut ska hinna fattas och expedieras av statsmakterna. Som en följd av detta ändras även upphävandetidpunkterna till utgången av april 2008 för de två lagar som regeringen föreslår ska upphävas.

I likhet med vad som anförs i motion 2007/08:N368 (s) vill utskottet peka på betydelsen av att elanvändande apparaters energianvändning i vänteläge minimeras. Utskottet förutsätter att pågående arbete med att ta fram genomförandeåtgärder på detta område kommer att tillgodose grundtankarna i motionen. Vidare genomförs för närvarande en informationskampanj där flera myndigheter är involverade och där dessa frågor belyses. Utskottet anser att det kan vara klokt att avvakta med eventuella ytterligare informationsinsatser kring dessa frågor tills genomförandeåtgärdernas omfattning på detta område har klarlagts.

När det gäller vad som anförs i motion 2007/08:N7 (v) om en högre miljöambition i ekodesignlagen gör utskottet en annan bedömning än motionärerna av hur väl den föreslagna syftesparagrafen (1 §) i lagen avspeglar det bakomliggande ekodesigndirektivets syfte. Utskottet anser att syftesparagrafen fyller erforderliga krav och finner därför inget skäl att tillstyrka önskemålet i motionen om en annan formulering.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens lagförslag frånsett föreslagna ikraftträdande- och upphävandetidpunkter och avstyrker motionerna 2007/08:N368 (s) och 2007/08:N7 (v).

Krav på uppföljning m.m.

Beträffande det som anförs i motion 2007/08:N8 (s) om en uppföljning av hur småföretagens konkurrenskraft kommer att påverkas av den föreslagna lagen, bör det inledningsvis erinras om att det av ekodesigndirektivet framgår att genomförandeåtgärderna inte får medföra att det blir betydande negativa konsekvenser för industrins konkurrenskraft eller en orimlig administrativ börda för tillverkaren. Vidare vill utskottet framhålla att regeringen i propositionen pekar på svårigheterna att i nuläget bedöma kommande genomförandeåtgärders konsekvenser för bl.a. småföretag men att det vid införandet av genomförandeåtgärder kommer att göras mer ingående överväganden om regleringarnas effekter på företagens administrativa kostnader. Regeringen har dessutom för avsikt att vidta särskilda åtgärder för att stötta små och medelstora företag. Utskottet förstår motionärernas oro för hur småföretagen eventuellt kan drabbas av kommande genomförandeåtgärder, men anser att utfästelserna i propositionen borgar för att regeringen kommer att följa frågan på ett sådant sätt som efterfrågas i motionen. Något riksdagsuttalande därom är därför i dagsläget inte nödvändigt.

Angående yrkandet i nyssnämnda motion om en enhetlig miljömärkning vill utskottet hänvisa till vad miljö- och jordbruksutskottet nyligen har uttryckt i samband med beredningen av ett liknande yrkande och som refererats ovan i avsnittet med vissa kompletterande uppgifter.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2007/08:N8 (s).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Lag om ekodesign m.m., punkt 1 (mp)

av Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) antar regeringens förslag till lag om ekodesign, dock med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 maj 2008,
- b) antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar, dock med den ändringen att tidpunkten för upphävandet bestäms till utgången av april 2008,
- c) antar regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör, dock med den ändringen att tidpunkten för upphävandet bestäms till utgången av april 2008,
- d) tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2007/08:36 och motion 2007/08:N7 och avslår motion 2007/08:N368 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Insatser som motverkar onödigt slöseri med resurser och som bidrar till att minska negativ miljöpåverkan bör uppmuntras. Åtgärder för att reducera elanvändningen ser jag därför som regel positivt på. Samtidigt ställer jag mig bakom det som anförs i motion 2007/08:N7 (v) om att ekodesignlagens syftesparagraf bör omformuleras för att ge den aktuella lagen en högre miljöambition. I regeringens förslag anges endast att lagen syftar till effektiv energianvändning och låg miljöpåverkan, när grundtanken i direktivet är att ständiga förbättringar är nödvändiga för att gemenskapens mål för utsläpp av växthusgaser ska kunna uppnås.

I nämnd motion finns inget förslag till ny lagtext, och jag förordar därför att riksdagen ger regeringen i uppdrag att föreslå en ny syftesparagraf med den inriktning som anges i motionen. På detta sätt tillgodoses önskemålen i motionen. I avvaktan på en reviderad syftesparagraf tillstyrker jag

regeringens förslag till införande av en lag om ekodesign. Dock bör de föreslagna ikraftträdande- och upphävandetidpunkterna ändras till den 1 maj respektive utgången av april 2008. Motion 2007/08:N368 (s) avstyrks.

2. Krav på uppföljning m.m., punkt 2 (s)

av Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Berit Högman (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:N8 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi har inget i sak att invända emot att ekodesigndirektivet införs i svensk rätt i form av föreslagen ekodesignlag. Vi ställer oss dock frågande inför den rudimentära konsekvensanalys som presenteras i propositionen. Vi anser, i likhet med flera remissinstanser, att regeringen borde ha ägnat mer möda åt att bedöma de kommande genomförandeåtgärdernas möjliga konsekvenser för inte minst små och medelstora företag. Detsamma gäller konsekvenserna för dessa företag av bestämmelsen i den föreslagna ekodesignlagen som innebär att tillsynsmyndigheter i vissa fall har möjlighet att ta betalt för sina tillsynsinsatser. För att säkerställa att regeringen inte även fortsättningsvis ska försumma att bevaka här aktuell lagstiftnings konsekvenser för småföretagen bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motion 2007/08:N8 (s) om uppföljning av hur småföretagens konkurrenskraft påverkas av ekodesignlagens införande och av kommande genomförandeåtgärder.

Vi anser också att det är motiverat att ytterligare stärka konsumenters och företags möjligheter att välja bort produkter med hög elförbrukning. I likhet med vad som anförs i nyssnämnda motion kan detta ske genom att det införs en enhetlig klimatmärkning. Regeringen bör i samråd med representanter för bl.a. energi- och livsmedelsbranscherna samt bostads- och transportsektorerna ta fram förslag på en sådan märkning. Med det anförda tillstyrks motion 2007/08:N8 (s).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:36 Genomförande av ekodesigndirektivet:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ekodesign,
2. lag om upphävande av lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar,
3. lag om upphävande av lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör.

Följdmotionerna

2007/08:N7 av Kent Persson m.fl. (v):

Riksdagen beslutar om ändring i förslaget till lag om ekodesign enligt vad som anförs i motionen.

2007/08:N8 av Thomas Östros m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en enhetlig klimatmärkning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppföljning av småföretagens konkurrenskraft.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:N368 av Lars Wegendal och Tomas Eneroth (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma system som hindrar elektroniska apparater från att stå i standbyläge.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad information om standbylägets negativa miljöpåverkan.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ekodesign

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens syfte

1 § Denna lag syftar till att främja en effektiv energianvändning och en låg miljöpåverkan av energianvändande produkter och energianvändande delar av sådana produkter genom att miljöaspekter integreras i produkt-designen för att förbättra produktens eller delens miljöprestanda under hela dess livscykel (ekodesign).

Definitioner

2 § Med en energianvändande produkt och en energianvändande del avses en produkt respektive en del som omfattas av en föreskrift enligt 4 § första stycket.

3 § Med en representant avses en fysisk eller juridisk person som är etablerad inom Europeiska gemenskapen och som av en tillverkare fått skriftlig fullmakt att handla på dennes vägnar i fråga om samtliga eller vissa av förpliktelserna och formaliteterna i denna lag.

Med en importör avses en fysisk eller juridisk person som är etablerad inom Europeiska gemenskapen och som inom sin näringsverksamhet släpper ut en produkt från tredjeland på gemenskapens marknad.

Lagens omfattning

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka typer av produkter och delar som ska omfattas av lagens bestämmelser. Sådana föreskrifter får bara avse produkter och delar som varit föremål för genomförande-åtgärder enligt artikel 15 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/32/EG av den 6 juli 2005 om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energianvändande produkter och om ändring av rådets direktiv 92/42/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 96/57/EG och 2000/55/EG.

Föreskrifter enligt första stycket får inte avse produkter eller delar som är avsedda att stadigvarande ingå i byggnadsverk och som omfattas av bestämmelserna i lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. och de föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Utformning av produkter

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att miljöaspekter ska integreras i produkt-designen beträffande energianvändande produkter och energianvändande delar i syfte att förbättra produktens eller delens miljöprestanda under hela dess livscykel.

Tillverkares ansvar

6 § En energianvändande produkt eller en energianvändande del får släppas ut på gemenskapens marknad eller tas i bruk inom gemenskapen endast om den uppfyller de krav som ställs i föreskrifter som meddelats med stöd av 5 §.

Innan en energianvändande produkt eller en energianvändande del släpps ut på gemenskapens marknad eller tas i bruk inom gemenskapen ska tillverkaren eller dennes representant se till att det görs en bedömning av om produkten eller delen överensstämmer med de krav som ställs i föreskrifter som meddelats med stöd av 5 § (bedömning av överensstämmelse).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur denna bedömning av överensstämmelse ska gå till.

7 § Innan en energianvändande produkt eller en energianvändande del släpps ut på gemenskapens marknad eller tas i bruk inom gemenskapen ska

a) en försäkran utfärdas av produktens eller delens tillverkare eller dennes representant om att produkten eller delen överensstämmer med de krav som anges i de föreskrifter som meddelats med stöd av 5 § (försäkran om överensstämmelse), och

b) produkten eller delen förses med CE-märkning.

Tillverkaren eller dennes representant svarar för att produkten eller delen uppfyller kraven enligt första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om de upplysningar som ska lämnas i en försäkran om överensstämmelse.

8 § En energianvändande produkt eller del får CE-märkas endast om den uppfyller de krav som ställs i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om CE-märkning av energianvändande produkter och delar.

För CE-märkning gäller vidare bestämmelserna i lagen (1992:1534) om CE-märkning.

9 § En försäkran om överensstämmelse och den dokumentation som legat till grund för bedömningen av överensstämmelse ska finnas till-

gänglig hos tillverkaren eller dennes representant tills tio år har förflutit sedan den sista energianvändande produkten tillverkades.

På begäran av en tillsynsmyndighet ska tillverkaren eller dennes representant ställa dokumentationen enligt första stycket till myndighetens förfogande inom tio dagar från det att begäran har mottagits av tillverkaren eller dennes representant. Denna skyldighet gäller gentemot alla tillsynsmyndigheter i Europeiska unionens medlemsstater.

Informationsskyldighet

10 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en tillverkare av en energianvändande produkt eller del eller dennes representant ska, på det sätt som denne anser lämpligt, se till att konsumenter får

a) den information som är nödvändig för att kunna använda produkten eller delen energieffektivt och med låg miljöpåverkan, och

b) information om dels alla miljöaspekter som är knutna till produkten eller delen under dess livscykel, dels fördelarna med ekodesign, om så krävs i den relevanta genomförandeåtgärden.

Importörers ansvar

11 § Om tillverkaren inte är etablerad inom Europeiska gemenskapen och inte har någon representant inom gemenskapen svarar en energianvändande produkts eller energianvändande dels importör för de skyldigheter som enligt denna lag åvilar tillverkaren eller dennes representant.

Om det i ett fall som anges i första stycket saknas importör åvilar dessa skyldigheter varje fysisk eller juridisk person som släpper ut en energianvändande produkt eller del på gemenskapens marknad eller tar den i bruk inom gemenskapen.

Demonstration på mässor och liknande

12 § Engedianvändande produkter eller delar får demonstreras på handelsmässor, utställningar, demonstrationer och liknande även om kraven i 5–8 och 10 §§, i föreskrifter som har meddelats med stöd av 5, 6, 8 och 10 §§ och i verkställighetsföreskrifter enligt 7 § inte har uppfyllts. Detta gäller dock bara under förutsättning att det synligt anges att produkten eller delen inte kommer att släppas ut på gemenskapens marknad eller tas i bruk inom gemenskapen förrän kraven har uppfyllts.

Tillsyn

13 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten) ska se till att denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs. Detta gäller dock bara i den utsträck-

ning som det inte finns relevanta bestämmelser om tillsyn i någon annan författning.

14 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska följas. Ett föreläggande eller förbud får förenas med vite.

15 § Ett föreläggande enligt 14 § får avse att en tillverkare, dennes representant eller den person som avses i 11 § ska tillhandahålla de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för tillsynen. Ett sådant föreläggande gäller omedelbart.

16 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till den verksamhet som tillsynen avser, dock inte bostäder.

Polismyndigheten ska lämna det biträde som behövs för tillsynen.

Kostnader för provtagning

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en tillverkare av energianvändande produkter och delar eller dennes representant att ersätta tillsynsmyndighetens kostnader för provtagning och undersökning av prov. Sådana föreskrifter får dock bara avse fall då produkten eller delen visat sig inte uppfylla de krav som gäller enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Överklagande

18 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt 14 och 15 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Ett föreläggande angående en tillverkares eller dennes representants skyldigheter enligt 9 § andra stycket får dock inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.

2 Förslag till lag om upphävande av lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar

Härigenom föreskrivs att lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar ska upphöra att gälla vid utgången av mars 2008. Den upphävda lagen ska fortfarande tillämpas beträffande elektriska kylskåp och frysar som släppts ut på gemenskapens marknad eller tagits i bruk inom gemenskapen före ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om upphävande av lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör

Härigenom föreskrivs att lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör ska upphöra att gälla vid utgången av mars 2008. Den upphävda lagen ska fortfarande tillämpas beträffande förkopplingsdon till lysrör som släppts ut på gemenskapens marknad eller tagits i bruk inom gemenskapen före ikraftträdandet.